

o.o.o.o.o.o.I.Sygn. akt II Ca 344/13

POSTANOWIENIE

Dnia 27 czerwca 2013 r.

Sąd Okręgowy w Świdnicy, II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Grażyna Kobus

Sędziowie: SO Piotr Rajczakowski

SO Aleksandra Żurawska

Protokolant: Agnieszka Ingram

po rozpoznaniu w dniu 13 czerwca 2013 r. w Świdnicy

na rozprawie

sprawy z wniosku **M. L.**

przy udziale **A. K. i J. K.**

o stwierdzenie nabycia spadku

na skutek apelacji wnioskodawcy

od postanowienia Sądu Rejonowego w Wałbrzychu

z dnia 8 marca 2013 r., sygn. akt I Ns 584/11

postanawia:

uchylić zaskarżone postanowienie w pkt I i sprawę przekazać Sądowi Rejonowemu w Wałbrzychu do ponownego rozpoznania.

Sygn. akt II Ca 344/13

UZASADNIENIE

Orzeczeniem z dnia 8 marca 2013r Sąd Rejonowy w Wałbrzychu oddalił wniosek M. L. o uchylenie postanowienia tegoż Sądu z dnia 11 kwietnia 2011r wydanego w sprawie I Ns 176/11 o stwierdzenie nabycia spadku po T. K..

Sąd oparł swe rozstrzygnięcie o następujące ustalenia faktyczne:

T. K. miał córkę M. L., a jego ojcostwo zostało ustalone na podstawie oświadczenia o uznaniu dziecka.

Postanowieniem z dnia 11 kwietnia 2011 r. sygn. akt I Ns 176/11 Sąd Rejonowy w Wałbrzychu stwierdził nabycie spadku po T. K. przez jego braci A. K. i J. K..

Postanowieniem z dnia 6 czerwca 2011 r. sygn. akt I Ns 123/11 Sąd Rejonowy w Wałbrzychu stwierdził nabycie spadku po T. K. przez jego córkę M. L..

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd I instancji, uznając, że wniosek nie zasługuje na uwzględnienie, zważył, co następuje:

W niniejszej sprawie wnioskodawczyni wniosła o uchylenie postanowienia tutejszego Sądu z dnia 11 kwietnia 2011 r. sygn. akt I Ns 176/11 o stwierdzeniu nabycia spadku po T. K. przez jego braci A. K. i J. K. powołując się na art. 679 k.p.c. i wskazując, iż ona jest jedynym uprawnionym spadkobiercą co zostało potwierdzone postanowieniem z dnia 6 czerwca 2011 r. sygn. akt I Ns 123/11. Treść żądania prowadzi zaś do wniosku, iż zamiarem wnioskodawczyni było to, aby Sąd wydał orzeczenie o charakterze kasatoryjnym, a więc eliminującym postanowienie z dnia 11 kwietnia 2011 r. z obrotu prawnego z uwagi na późniejsze postanowienie z dnia 6 czerwca 2011 r. I o ile materiał dowodowy zebrany w sprawie wskazuje, iż spadkobiercą T. K. jest wnioskodawczyni jako córka spadkodawcy (dzieci spadkodawcy z mocy art. 931 § 1 k.c. wyprzedzają rodzeństwo spadkodawcy choćby ustalenie pokrewieństwa wynikało z uznania dziecka, a Sąd jest związany aktem urodzenia art. 4 Prawa o aktach stanu cywilnego), a nie jego rodzeństwo, to jednak tak sformułowany wniosek nie mógł zostać uwzględniony. Wprawdzie redakcyjne brzmienie art. 679 § 1 k.p.c. może sugerować, iż przepis ten przewiduje dwa postępowania, a więc zarówno o uchylenie postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku jak i o jego zmianę to jednak pomimo występujących niekiedy rozbieżności w orzecznictwie w większości przyjmowano, a uchwałą Sądu Najwyższego 7 sędziów z 10 lipca 2012 r. III CZP 81/11 ostatecznie przesądzono, iż przepis ten **nie może stanowić podstawy do uchylenia jednego z kilku postanowień stwierdzających nabycie spadku po tym samym spadkodawcy** (por. też wyrok SN z 16.12.1983 r. III CZP 65/83, uchwałą SN z 7.03.1968 r. II CR 102/68). Za takim stanowiskiem przemawia zaś treść art. 679 § 3 k.p.c., który nakazuje zmianę wadliwego postanowienia i stwierdzenie nabycia spadku zgodnie z rzeczywistym stanem prawnym (tu nie przewiduje się możliwości uchylenia postanowienia) oraz fakt umieszczenia art. 679 k.p.c. w rozdziale dotyczącym stwierdzenia nabycia spadku co powoduje, że postanowienie wydane w trybie art. 679 k.p.c. musi być postanowieniem, którym rozstrzygnię się merytorycznie o kwestii dziedziczenia (677 k.p.c.). Oznacza to, że art. 679 k.p.c. pozwala jedynie na zmianę wadliwego postanowienia, a nie na jego uchylenie.

W tym miejscu wskazać należy, iż przy dekretacji wniosku doszło do omyłki skutkującej początkowo uznaniem wniosku za skargę o wznowienie postępowania i wydaniem zarządzenia z dnia 21 lipca 2011 r. o zwrocie skargi pomimo jednoznacznego powołania się na art. 679 k.p.c. przez wnioskodawczynię reprezentowaną przez radcę prawnego, czego dalszym skutkiem było oświadczenie pełnomocnika wnioskodawczyni złożone na rozprawie w dniu 29 sierpnia 2012 r., iż wniosek jest właśnie skargą o wznowienie postępowania. Powyższa omyłka nie pozwalała jednak na rozpoznawanie tej spawy w trybie skargi o wznowienie postępowania albowiem Sąd jest związany żądaniem strony i nie może z uwagi na art. 321 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. orzekać co do przedmiotu nie objętego tym żądaniem także w postępowaniu nieprocesowym dotyczącym kwestii stwierdzenia nabycia spadku (tak też post. SN z 6.09.1994 r. III CRN 36/93). Ponadto pomimo oświadczenia pełnomocnika złożonego na rozprawie w dniu 29 sierpnia 2012 r. nie sposób przyjmować, iż w wyniku tego oświadczenia doszło do skutecznej zmiany żądania. O ile bowiem niewątpliwie w postępowaniu nieprocesowym istnieje możliwość zmiany wniosku (art. 193 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.) to jednak aby dopuścić taką zmianę musi istnieć pewien związek logiczny pomiędzy pierwotnym i zmienionym żądaniem. W ocenie Sądu związek taki nie zachodzi jednak pomiędzy wnioskiem o uchylenie postanowienia w trybie art. 679 k.p.c., a skargą o wznowienie postępowania albowiem są to dwie zupełnie inne instytucje prawa procesowego. Wniosek z art. 679 k.p.c. jest bowiem zwyczajnym środkiem procesowym służącym zmianie postanowienia podczas gdy skarga o wznowienie postępowania jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia. Dodatkowo w świetle art. 193 § 2¹ k.p.c. w obecnym stanie prawnym zmiana żądania jest możliwa jedynie w piśmie procesowym, a takie pismo nie zostało złożone. W tym miejscu wskazać należy, iż za rozpoznaniem przedmiotowego wniosku jako wniosku z art. 679 k.p.c., a nie skargi o wznowienie postępowania przemawia także i to, że gdyby wniosek ten rozpatrywać z uwzględnieniem przepisów o skardze o wznowienie postępowania to taka skarga podlegała by odrzuceniu bez merytorycznego rozpoznania, co w ocenie Sądu nie byłoby właściwe gdyż omyłka Sądu przy dekretacji sprawy i przy wydaniu zarządzenia o zwrocie nie może powodować dla strony negatywnych konsekwencji w sytuacji gdy w sposób jednoznaczny sformułowała ona swoje żądanie w piśmie inicjującym postępowanie sądowe. Skarga oparta na okolicznościach podanych we wniosku (wydanie kolejnego postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku) podlegała by zaś odrzuceniu gdyż w obecnym stanie prawnym nie przewidziano bowiem regulacji obowiązującej do dnia 30

czerwca 2009 r., w myśl której w razie późniejszego wykrycia wyroku dotyczącego tego samego stosunku prawnego Sąd z urzędu rozpatrywał nie tylko zaskarżony wyrok ale wszystkie wyroki dotyczące tego samego stosunku prawnego (art. 412 § 3 k.p.c. w brzmieniu do dnia 30 czerwca 2009 r.). Obecnie w myśl art. 403 § 2 k.p.c., który ma odpowiednie zastosowanie do postanowień o stwierdzenie nabycia spadku (art. 13 § 2 k.p.c.) w razie późniejszego wykrycia wyroku dotyczącego tego samego stosunku prawnego może to stanowić podstawę do wznowienia postępowania **ale tylko tego, w którym z naruszeniem prawomocności wcześniejszego wyroku doszło do wydania wyroku kolejnego choćby ten późniejszy wyrok był zgodny z rzeczywistym stanem rzeczy, a wcześniejszy był z nim sprzeczny** gdyż przy art. 403 § 2 k.p.c. istotne jest naruszenie przepisów proceduralnych, a nie materialnych tak jak przy art. 679 k.p.c. Oznacza to, że wydanie przez tut. Sąd postanowienia z dnia 6 czerwca 2011 r. sygn. akt I Ns 123/11 nie może stanowić podstawy do wznowienia postępowania, w którym wydano postanowienie z dnia 11 kwietnia 2011 r. sygn. akt I Ns 176/11, albowiem to postanowienie z dnia 11 kwietnia 2011 r. było pierwszym postanowieniem i to postanowienie może co najwyżej stanowić podstawę do wznowienia drugiego postępowania albowiem to drugie postanowienie z dnia 6 czerwca 2011 r. zostało wydane z naruszeniem prawomocności wcześniejszego postanowienia z dnia 11 kwietnia 2011 r. Oparcie skargi o wznowienie postępowania o okoliczności, które nie mogą stanowić podstawy do wznowienia postępowania skutkuje zaś z mocy art. 410 § 1 k.p.c. odrzuceniem skargi jako nie opartej na ustawowej podstawie. Ewentualne żądanie wznowienia postępowania zakończonym pierwszym postanowieniem z powołaniem się na drugie postanowienie nie jest zaś oparte na podstawie wskazanej w art. 403 § 2 k.p.c. albowiem na jego podstawie można się domagać **wznowienia tylko drugiego postępowania**. Ewentualne uznanie, iż na skutek oświadczenia pełnomocnika wnioskodawczyni doszło do zmiany wniosku o uchylenie postanowienia na podstawie art. 679 k.p.c. na skargę o wznowienie postępowania, do czego w świetle powyższych uwag w ocenie Sądu brak podstaw, skutkowało by przy tym odrzuceniem skargi także z uwagi na upływ terminu do jej wniesienia (art. 407 § 1 k.p.c. w zw. z art. 410 k.p.c.) gdyż termin trzymiesięczny na wniesienie skargi niewątpliwie upłynął w chwili złożenia przez pełnomocnika wnioskodawczyni oświadczenia na rozprawie w dniu 29 sierpnia 2012r.

Apelację od powyższego postanowienia wniosła wnioskodawczyni, która zarzuciła, że z uwagi na wszczęcie postępowania z dnia 10 czerwca 2011r bezpodstawnie zastosowano przy orzekaniu w sprawie, podjętą z dniem 10 lipca 2012 r. uchwałę SN nr III Czp 81/11 mającą moc zasady prawnej, wg której to uchwały uchylenie wadliwego postanowienia może nastąpić wyłącznie w wyniku wznowienia postępowania oraz złożonego do protokołu rozprawy w dniu 29.08.2012r. oświadczenia, iż wniosek jest skargą o wznowienie postępowania. W uzasadnieniu apelacji skarżąca podniosła, że złożyła ona jednoznaczne oświadczenie, że domaga się wznowienia postępowania, a ponadto, że na skutek nieuwzględnienia jej żądania w obrocie prawnym pozostają dwa postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku, w tym jedno wydane na rzecz osób nieuprawnionych do dziedziczenia. Wskazując na powyższe M. L. wniosła o zmianę zaskarżonego postanowienia.

Sąd Okręgowy zważył:

Apelacja podlegała uwzględnieniu. Co prawda nie ma racji skarżąca, gdy utrzymuje, że w niniejszej sprawie nie ma zastosowania uchwała Sądu Najwyższego z dnia 10 lipca 2012r, III CZP 81/11, jest to bowiem zasada prawna i z tego względu ma ona moc wiążącą również w przedmiotowym postępowaniu. Jednakże należy zgodzić się z wnioskodawczynią, że Sąd Rejonowy rozpoznając niniejszą sprawę wykazał zbyt formalizm, nie bacząc na cel postępowania którym powinno być wyeliminowanie z obrotu prawnego dwóch postanowień o stwierdzeniu nabycia spadku po T. K.. Skoro bowiem przez prawie cały czas trwania przedmiotowej sprawy Sąd I instancji prowadził ją jako skargę o wznowienie postępowania / dopiero z protokołu ostatniej rozprawy wynika, że przedmiotem postępowania jest uchylenie postanowienia- k. 111 /, a przy tym wnioskodawczyni wcześniej już sprecyzowała, że jej wniosek wszczynający sprawę jest skargą o wznowienie postępowania, należało konsekwentnie w takim kierunku prowadzić przedmiotową sprawę, uznając tym samym, że skarga ta została wniesiona w ustawowym terminie. Przechodząc do kwestii przepisów, które w niniejszej sprawie mogą mieć zastosowanie, to należy podkreślić, że z powołanej wyżej uchwały Sądu Najwyższego / podkreślono to przede wszystkim w uzasadnieniu uchwały / wyraźnie wynika, że w sytuacji istnienia dwóch prawomocnych orzeczeń, możliwym jest wznowienie postępowania w sprawie, w której

zapadło późniejsze orzeczenie. W tej kwestii rację miał więc Sąd Rejonowy wspominając o tym w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia. Z przedmiotowej uchwały wynika także, że istnieją dwie podstawy prawne, na mocy których można domagać się wznowienia postępowania zakończonego późniejszym rozstrzygnięciem. Pierwsza z nich to przepis art. 524 § 2 kpc, ale na tej podstawie może wystąpić uczestnik, który nie brał udziału w późniejszym postępowaniu oraz drugi przepis, tj. art. 403 § 2 kpc w zw. z art. 13 § 2 kpc, z którego wynika, że można żądać wznowienia postępowania w razie późniejszego wykrycia prawomocnego orzeczenia dotyczącego tego samego stosunku prawnego. Wydaje się więc, że w niniejszej sprawie właśnie ten drugi przepis miałby zastosowanie, gdyż w sprawie późniejszej wnioskodawczyni brała udział, zastosowanie więc art. 524 § 2 kpc nie wchodzi w grę. Należy także podkreślić, że uchylenie późniejszego orzeczenia z tej racji, że zostało wykryte wcześniej wydane prawomocne rozstrzygnięcie dotyczące tego samego stosunku prawnego, nastąpi nawet wówczas, gdy orzeczenie późniejsze jest zgodne z rzeczywistym stanem faktycznym i prawnym, a rozstrzygnięcie wcześniejsze narusza prawo. Dzieje się tak dlatego, że we wznowieniu postępowania na podstawie art. 403 § 2 kpc w zw. z art. 13 § 2 kpc Sąd musi brać pod uwagę powagę rzeczy osądzonej wcześniejszego postanowienia o stwierdzenie nabycia spadku. Należy także podkreślić, że ewentualne uchylenie postanowienia zapadłego później otworzyłoby wnioskodawczyni drogę do domagania się uchylenia postanowienia wydanego w sprawie wcześniejszej / I Ns 176/11/ na podstawie art. 679 kpc.

Reasumując skoro Sąd Rejonowy nie rozpoznał istoty sprawy, tj. skargi o wznowienie postępowania, zasadnym było uchylenie zaskarżonego postanowienia- art. 386 § 4 kpc w zw. z art. 13 § 2 kpc. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd I instancji zwróci się do pełnomocnika wnioskodawczyni o sprecyzowanie, którego postępowania ma dotyczyć skarga o wznowienie / we wniosku wskazano bowiem sygnatury akt dwóch spraw I Ns 176/11 i I Ns 123/11 / i dopiero po uzupełnieniu żądania w takim zakresie, rozpozna sprawę jako skargę o wznowienie postępowania mając na względzie uwagi poczynione wyżej oraz cel niniejszego postępowania jakim powinno być wyeliminowanie z obrotu prawnego dwóch orzeczeń dotyczących tego samego stosunku prawnego.